

A Survey of Students' Viewpoints on Current Problems in the Educational Process in Schools of Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences in 2018

Reza Arjmand: Faculty member, Department of Parasitology, Faculty of Medicine, Ahvaz Jundishapur University of Medical Science, Ahvaz, Iran.

Kaveh Islami: Faculty member, Department of Clinical Pharmacy, Faculty of Pharmacy, Ahvaz Jundishapur University of Medical Science, Ahvaz, Iran.

Sudabeh Pourfadakari*: Faculty member, Department of Environmental Health Engineering, Systems Environmental Health and Energy Research Center, The Persian Gulf Biomedical Sciences Research Institute, Bushehr University of Medical Sciences, Bushehr, Iran.

Soraya Moradi: M.Sc. Student, Department of Statistics and Epidemiology, Faculty of Health, Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences, Ahvaz, Iran.

Hamid Yazdaninejad: B.Sc. Student, Department of Nursing Anesthesiology, Faculty of Paramedicine, Ahvaz Jundishapur University of Medical Science, Ahvaz, Iran.

Abstract: Education plays an increasingly important role in the transformation and development of society. The quantitative growth of higher education, regardless of the scarcity of resources and the high sensitivity of the community to this system, has necessitated the need to pay attention to the effectiveness and efficiency of the higher educational system. The purpose of this study was to evaluate students' satisfaction of educational services provided by Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences and to investigate its relation with their educational performance. In this study, 140 students were studied using available sampling method. Moreover, the data collection tool was a questionnaire that was prepared using valid and relevant scientific resources and arranged in five scope (lecturers, educational services, welfare part, students and management department). Accordingly, the results showed that viewpoint score of students of the learning environment were moderate and good. The highest mean score (35.7 ± 10.2) was also related to lecturer domain in Nursing and Midwifery faculty; and the lowest mean score (11.7 ± 3.59) was related to student's domain in health school, too. Applying students' views as clients and active partners of the university can help to refine the educational services process and quality improvement programs that resulted in enhancing the quality of educational services.

Key words: Medical science students, Educational Services' Quality, Academic Satisfaction.

***Corresponding author:** Faculty member, Department of Environmental Health Engineering, Systems Environmental Health and Energy Research Center, The Persian Gulf Biomedical Sciences Research Institute, Bushehr University of Medical Sciences, Bushehr, Iran.

Email: porfadakar@gmail.com

مقدمه

آموزش در تحول و توسعه جامعه اهمیت روز افزونی دارد. برای بهبود کیفیت آموزشی، رویکرد واحدی وجود ندارد مگر این که موافقت‌هایی برای تعریف آن توسط اعضا حاصل شده باشد (علیپور ۱۳۷۶). تخصیص کیفیت را متناسب بودن ویژگی‌های عناصر با خواسته‌های مورد نظر می‌دانند (مشایخی ۱۳۹۳). نگاهی به روند تحولات نظام آموزشی عالی حاکی از آن است که عمده‌ترین مسائل آموزشی عالی کشور طی ده سال گذشته، سیر نزولی شاخص‌های کیفی است. رشد کمی آموزش عالی بدون توجه به کمبود منابع و حساسیت زیاد جامعه نسبت به این سیستم، لزوم توجه به اثر بخشی و کارایی نظام آموزش عالی را ضروری نموده است. دانشجویان بهترین سرمایه‌های انسانی جامعه به شمار می‌روند که در کنار فراگیری علم و دانش با مسایل و مشکلات اقتصادی، اجتماعی و... روبه‌رو هستند و چنانچه برخورد با این مشکلات برای آنها سهل و آسان نشود و موجبات بررسی و برطرف شدن آنها فراهم نگردد باعث دل‌سردی و دلزدگی در امر تحصیل آنان و در نتیجه کاهش عملکرد می‌شود (محمدی ۱۳۹۲، برون و همکاران ۱۳۸۹). رضایت دانشجویان از دوره‌های آموزشی، منتج از عوامل متعدد بسیار پیچیده است. درک این عوامل برای دست‌اندرکاران آموزش و مدرسانی که اعتقاد دارند رضایت دانشجویان و یادگیری آنها، بازده مطلوب کوشش‌های آنهاست، بسیار با ارزش است (محمدی ۱۳۹۲، جلیلی و سهبایی ۱۳۹۴). ارزیابی به معنای بررسی میزان نیل به اهداف تعریف می‌گردد. ارزیابی کاری است تحقیقی که از روش‌های کمی و کیفی و نیز شیوه‌های غیر رسمی به منظور درک، قضاوت و بهبود یک فعالیت آموزشی استفاده می‌کند. دیدگاه دانشجویان به عنوان یکی از عناصر مؤثر در نظام‌های آموزشی و به عنوان ذینفعان مستقیم این نظام‌ها از اهمیت ویژه‌ای در ارزیابی این نظام‌ها برخوردار است (نادری ۱۳۹۳، کوسونی و همکاران ۱۳۹۱). ارزیابی ضمن کمک به آموزش عالی در بهبود کیفیت، آن را پاسخگو می‌

سازد (بازرگان ۱۳۸۰). همچنین استفاده از رویکرد سیستمی می‌تواند کاربرد ارزیابی را تسهیل نماید، زیرا ارزیابی را می‌توان درباره هر یک از نظام‌های آموزشی به کاربرد و درباره آن قضاوت نمود. هریک از گروه‌های آموزشی، به عنوان کوچک‌ترین واحد نسبتاً مستقل و در عین حال قابل تفکیک در دانشگاه‌ها، به دلیل وجود رشته‌های تحصیلی مشابه، اعضای هیئت علمی با تخصص‌های همسان یا نزدیک به یکدیگر و گروه‌های دانشجویی مجزا واحد مناسبی برای آغاز بحث، بررسی و مبنای مورد توافق درباره مطلوبیت و کیفیت است. بنابراین، در تعیین مؤلفه‌های ارزیابی باید تلاش کرد مؤلفه‌هایی انتخاب شوند که دارای اهمیت در بهبود کیفیت باشند و بخش‌های مهم نظام آموزشی را در برگیرند. تردیدی نیست که کیفیت آموزشی دانشگاه‌ها از نظر دست‌اندرکاران آموزش دانشگاهی و دانشجویان، با جایگاه مطلوب خود فاصله دارد (رحمان پور و همکاران ۱۳۹۳، مشایخی ۱۳۹۳). در ارزیابی درونی گروه آموزشی آمار دانشگاه شهید چمران اهواز در سال ۱۳۸۲، هفت عامل ساختار سازمانی و مدیریت، هیئت علمی، دانشجویان، دانش‌آموختگان و امکانات و تجهیزات مورد بررسی قرار گرفت (ساعدی ۱۳۸۲). برای آموزش مؤثر، دانشجویان باید از محیط آموزشی رضایت داشته باشند و به همین دلیل بررسی حوزه‌های محیط آموزشی توصیه می‌شود (مناقب و رحمانی ۱۳۹۴). هدف اصلی هر مؤسسه آموزشی ایجاد تغییر و ارتقای سطح دانش، بینش و توانش افراد جهت توسعه توانایی‌های آنان است، بنابراین یافتن عواملی که بر رضایت دانشجویان از محیط آموزشی و در نتیجه عملکرد تحصیلی آنان اثر می‌گذارد، می‌تواند در نیل به اهداف سازمان‌های آموزشی کمک بسیار مؤثری باشد. تحقیقات متعدد در این زمینه نشان می‌دهد که جنبه‌های گوناگونی از محیط آموزشی می‌تواند بر بازده و کارایی دانشجویان اثر بگذارد. پژوهش حاضر به هدف مطالعه سنجش رضایتمندی دانشجویان از خدمات آموزشی ارائه شده در دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور

پوشش قرار دهد. همچنین، پرسشنامه مذکور توسط اعضای هیئت علمی دانشگاه از نظر روایی محتوا بررسی و مورد تأیید قرار گرفت. پس از اعلام نتایج از سوی ۱۰ عضو هیئت علمی، میانگین CVI و CVR تمامی سؤالات پرسشنامه به ترتیب ۰/۶۵ و ۰/۸۲ به دست آمد. برای تعیین پایایی پرسشنامه، از محاسبه آلفای کرونباخ استفاده شد که ضریب آلفای کلی برای پرسشنامه ۰/۹۵۵ و برای سایر حیطه ها: مدرسین، اداره خدمات آموزشی، بخش رفاهی، دانشجویان و بخش مدیریتی به ترتیب ۰/۹۲۹، ۰/۸۸۷، ۰/۷۸۶، ۰/۸۲۸ و ۰/۸۸۶ به دست آمد. از جمله اصول اخلاقی رعایت شده در این پژوهش عبارت بودند از: کسب اجازه از مسئولین محترم محیط انجام پژوهش، ارائه توضیحات لازم برای افراد شرکت کننده در پژوهش و کسب رضایت شفاهی و آگاهانه از آنها. همچنین برای رعایت اصل رازداری و محرمانه بودن اطلاعات از درج نام شرکت کنندگان در پژوهش در کلیه پرسشنامه‌ها خودداری شد. تمامی مراحل تجزیه و تحلیل داده ها با استفاده از نرم افزار SPSS نسخه ۲۰ از آمارهای توصیفی و تحلیلی انجام شد. همچنین سطح معنی داری در کلیه آزمون‌ها ۰/۰۵ در نظر گرفته شد.

یافته ها

در این مطالعه از تعداد ۱۴۰ پرسشنامه توزیع شده، تعداد ۱۰۴ نفر از دانشجویان علوم پزشکی جندی شاپور اهواز پرسشنامه را تکمیل نموده و تحویل دادند. لازم به ذکر است که تعداد ۳۶ دانشجو که در نمونه گیری بعنوان نمونه‌های پژوهش تعیین شده بودند تمایل به تکمیل پرسشنامه نداشته یا پرسشنامه را به طور ناقص تکمیل کردند. طبق جدول ۱، نتایج پژوهش نشان داد که ۷۴ درصد (۷۷) از افراد مورد مطالعه را دانشجویان دختر و ۶۲ درصد (۲۷) از افراد مورد مطالعه را دانشجویان پسر تشکیل دادند. ۷۱/۲ درصد از دانشجویان شرکت کننده در مقطع کارشناسی و ۶/۷، ۱۸/۳ و ۱/۹ درصد به ترتیب در مقاطع کارشناسی ارشد، دکتری حرفه‌ای، دکتری تخصصی و دستیاری مشغول به تحصیل بودند.

اهواز و بررسی رابطه آن با عملکرد تحصیلی به منظور درک و شناخت مشکلات محیط تحصیلی، شناسایی نقاط ضعف و قوت موجود و شرایط حاکم بر محیط تحصیلی انجام شد که بر اساس آن، دست اندرکاران آموزشی بتوانند به برنامه ریزی فعالیت‌های آینده برای بهبود کیفیت بپردازند.

مواد و روش ها

این مطالعه از نوع توصیفی-مقطعی بود که در سال ۱۳۹۶-۱۳۹۷ انجام گرفت. جامعه پژوهش، دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز در بود. با روش نمونه‌گیری در دسترس و با استفاده از فرمول

$$n = \frac{z^2 s^2}{d^2} \quad Z=1/96, \quad \text{حجم نمونه } 140 \text{ نفر تعیین}$$

گردید. ابزار گرد آوری اطلاعات پرسشنامه بود که با استفاده از منابع علمی معتبر و مرتبط تهیه و در ۵ حیطه (مدرسین، اداره خدمات آموزشی، بخش رفاهی، دانشجویان و بخش مدیریتی) تنظیم شد. قسمت اول پرسشنامه شامل سؤالات مربوط به مشخصات فردی و زمینه‌ای دانشجویان و قسمت دوم آن مشتمل بر ۳۷ سوال بسته بود. هر عبارت با مقیاس لیکرت ۶ امتیازی بین صفر تا ۶ نمره‌گذاری شد و به شرح ذیل کد گذاری شدند:

(خیلی زیاد=۱)، (زیاد=۲)، (متوسط=۳)، (کم=۴)، (خیلی کم=۵) و (بی تأثیر=۶)

قسمت سوم یک سؤال باز جهت هرگونه پیشنهاد برای ارتقای وضعیت آموزشی در نظر گرفته شد، همچنین برای تعیین کیفیت آموزشی نمره بین ۰ تا ۲۰ در نظر گرفته شد. روش جمع آوری اطلاعات بدین صورت بود که در مراسم برگزاری جشنواره تدبیر، با توضیحات مختصر درباره هدف پژوهش توسط پژوهشگر و آزاد بودن دانشجویان در تکمیل و عدم تکمیل، پرسش نامه ها به طور غیر انتخابی در اختیار دانشجویان قرار داده شد. سؤالات پرسشنامه مورد استفاده در این تحقیق، به گونه‌ای تدوین شد که کلیه نشانگرهای مورد ارزیابی را تحت

۳۳/۷ درصد از دانشجویان شرکت کننده در پژوهش از بهداشت، توانبخشی و پرستاری-مامایی بودند. افراد شرکت کننده به ترتیب از دانشکده های پزشکی،

جدول ۱. درصد و تعداد افراد شرکت کننده در پژوهش بر اساس مقطع تحصیلی و دانشکده

Table 1. Percentage and participats in the research by degree and faculty

متغیر	(درصد)	تعداد افراد شرکت کننده
جنسیت		
زن	(۷۴)	۷۷
مرد	(۶۲)	۲۷
مقطع تحصیلی		
کارشناسی	(۷۱/۲)	۷۴
کارشناسی ارشد	(۶/۷)	۷
دکتری حرفه‌ای	(۱۸/۳)	۱۹
دکتری تخصصی	(۱/۹)	۲
دستیاری	(۱/۹)	۲
دانشکده		
پیراپزشکی	(۳۳/۷)	۳۵
پزشکی	(۱۹/۲)	۲۰
بهداشت	(۲۵)	۲۶
توانبخشی	(۱۲/۵)	۱۳
پرستاری و مامایی	(۹/۶)	۱۰

مقایسه میانگین نمره هر کدام از حیطه‌ها بین دانشکده‌ها (به عنوان گروه‌های مستقل از هم) با استفاده از آنالیز واریانس و آزمون کروسکال - والیس انجام شد. طبق نتایج حاصله در جدول ۲، بیشترین میانگین و انحراف معیار (۱۰/۲ ± ۳۵/۷) به حیطه مدرس در دانشکده پرستاری و مامایی و کمترین میانگین و انحراف معیار (۱۱/۷ ± ۳/۵۹) به

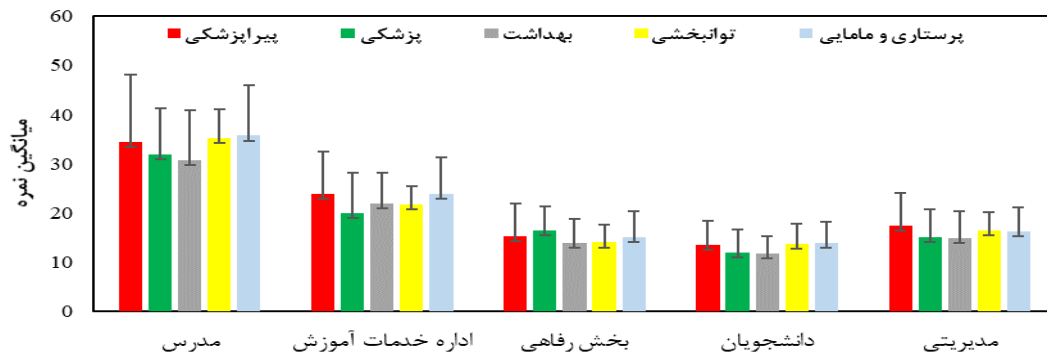
حیطه دانشجویان در دانشکده بهداشت مرتبط بود. به طور کلی میانگین نمره تمامی حیطه ها میانگین آماری معناداری را نشان نداد ($p > 0.05$). همچنین شکل ۱، میانگین نمره حیطه های مختلف بخش دوم پرسشنامه را به تفکیک دانشکده ها نشان می دهد.

جدول ۲: مقایسه میانگین و انحراف معیار نمره دیدگاه دانشجویان در حیطه های مختلف

Table 2: Comparison of mean and standard deviation of students' point of view score in different areas

حیطه دانشکده	مدرس	اداره خدمات آموزشی	بخش رفاهی	دانشجویان	مدیریتی
پیراپزشکی	۳۴/۴ ± ۱۳/۷۲	۲۳/۹۱ ± ۸/۶۲	۱۵/۳۴ ± ۶/۵۳	۱۳/۵۴ ± ۴/۸۷	۱۷/۳۷ ± ۶/۷۵
پزشکی	۳۱/۹ ± ۹/۴۴	۱۹/۹ ± ۸/۱۷	۱۶/۴ ± ۴/۸۸	۱۲ ± ۴/۶۳	۱۵/۱ ± ۵/۶۵
بهداشت	۳۰/۷ ± ۱۰/۰۸	۲۱/۹ ± ۶/۲۹	۱۳/۹ ± ۴/۸۱	۱۱/۷ ± ۳/۵۹	۱۴/۹ ± ۵/۴۲
توانبخشی	۳۵/۱ ± ۵/۹۴	۲۱/۶ ± ۳/۸۳	۱۴ ± ۳/۵۱	۱۳/۶ ± ۴/۱۷	۱۶/۴ ± ۳/۷۱
پرستاری و مامایی	۳۵/۷ ± ۱۰/۰۲	۲۳/۸ ± ۷/۵۲	۱۵/۱ ± ۵/۱۷	۱۳/۹ ± ۴/۳۵	۱۶/۳ ± ۴/۹۲
p-value	۰/۵۵۹	۰/۴۱۲	۰/۵۶۴	۰/۳۸۳	۰/۴۹۶

* p-value بر اساس نتیجه آنالیز واریانس یا کروسکال - والیس گزارش شده است.

شکل ۱. میانگین نمرهٔ حیطه های مختلف پرسشنامه به تفکیک دانشکده های مورد بررسی

Figure 1. The average score of the questionnaire's different areas regarding each faculty of study

طبق داده های جدول ۳، که دیدگاه اغلب دانشجویان در انحراف معیار کل حیطه ها $28/76 \pm 99/56$ به دست کلیه حیطه ها متوسط و خوب بوده است و میانگین نمره و آمد.

جدول ۳. دیدگاه دانشجویان از ابعاد مختلف خدمات آموزشی (بر حسب درصد و فراوانی)

Table 3. Students' views on different dimensions of educational services (in terms of percentage and frequency)

نمره	عالی (درصد) تعداد	خوب (درصد) تعداد	متوسط (درصد) تعداد	ضعیف (درصد) تعداد	وضعیت حیطه
$33/23 \pm 10/95$	۱۰ (%۹/۶)	۴۹ (%۴۷/۱)	۴۲ (%۴۰/۴)	۲ (%۱/۹)	مدرس
$22/36 \pm 7/44$	۸ (%۷/۷)	۴۶ (%۴۴/۲)	۴۶ (%۴۴/۲)	۳ (%۲/۹)	اداره خدمات آموزشی
$15/0 \pm 5/36$	۷ (%۶/۷)	۴۱ (%۳۹/۴)	۴۴ (%۴۲/۳)	۱۱ (%۱۰/۶)	بخش رفاهی
$12/85 \pm 4/40$	۳ (%۲/۹)	۴۲ (%۴۰/۴)	۴۸ (%۴۶/۲)	۱۰ (%۹/۶)	دانشجویان
$16/11 \pm 5/73$	۸ (%۷/۷)	۵۳ (%۵۱/۰)	۳۵ (%۳۳/۷)	۷ (%۶/۷)	مدیریتی
$99/56 \pm 28/76$	۷ (%۶/۷)	۴۸ (%۴۶/۲)	۴۸ (%۴۶/۲)	-	کل حیطه

بخش منابع و کیفیت تدریس مناسب نیست. بررسی افت تحصیلی دانشجویان با ابعاد کیفیت خدمات نشان داد که پاسخگویی دانشجویان رابطه نسبتاً قوی و مهمی با کیفیت تدریس دارد. پاسخگویی با مشخصه هایی چون تمایل به کمک، پاسخ به سوالات دانشجویان، حل مسایل آنان و در دسترس بودن به هنگام نیاز و توانایی علمی اساتید مربوط می شود (جلیلی و سهایی ۱۳۹۴). نتایج این پژوهش با مطالعه انجام گرفته توسط ال آید و همکاران (۲۰۰۸) همخوانی دارد (ال آیدو شیخ ۱۳۸۷). کیفیت خدمات آموزشی در نامیبیا بر اساس ادراک دانشجویان و مدرسان

بحث

نتایج مطالعه نشان داد که دانشجویان خدمات آموزشی و رفاهی را در حد متوسط و خوب ارزیابی نمودند، لذا فضا برای بهبود کیفیت خدمات و افزایش رضایتمندی دانشجویان در همه ابعاد خدمات آموزشی، به ویژه در حیطه مدرس و بخش رفاهی احساس شد. همچنین نتایج این مطالعه نشان داد که کیفیت آموزشی هم به عوامل نهاده ای از قبیل مدرسان، دانشجویان، بخش رفاهی و مدیریتی بستگی دارد. در مطالعه ذکر شده دانشجویان معتقد بودند که شرایط و تسهیلات آموزشی به ویژه در

نشان داد که در میان حیطه‌های مورد بررسی از دیدگاه دانشجویان علوم پزشکی میانگین نمره مربوط به حیطه محتوای آموزشی ($62 \pm 11/4$) بالاترین رتبه را دارا بود. در دانشجویان دانشگاه پیام نور به ترتیب حیطه‌های محیط آموزش با ($32 \pm 44/4$) دارای بالاترین رتبه بود. مقایسه میانگین و انحراف معیار مؤلفه‌های رضایت تحصیلی تنها تفاوت معناداری را بین دو گروه در خصوص رضایت از محیط تحصیل نشان داد ($t=88/1$ ، $p=0/03$). با توجه به نتایج به نظر می‌رسد که بررسی وضعیت آموزشی دانشجو و توجه به محیط آموزش و آموزشگر باید در دانشگاه‌ها مد نظر قرار گیرد (مفتاق ۱۳۹۶). در مطالعه انجام شده توسط سلیمانی مقدم و همکاران (۱۳۹۷)، در بررسی میزان رضایتمندی دانشجویان از ارائه خدمات و امکانات دانشگاه حکیم سبزواری، نتایج به دست آمده نشان داد که رضایتمندی دانشجویان از امکانات دانشکده و از ساعات برگزاری کلاس، از فاصله کتابخانه تا دانشکده، از نحوه سرویس دهی اتوبوس‌های دانشگاه و از سئوالات امتحانی دروس، پایین‌تر از حد معمول است و میزان رضایتمندی از تدریس اساتید و تسلط بر مباحث درسی و نحوه برخوردشان، عملکرد رئیس دانشکده و محیط دانشکده بالا بوده و میزان تمایل به ادامه تحصیل در مقاطع بالاتر در دانشکده نیز تا حدودی پایین بود (سلیمانی مقدم و درودی ۱۳۹۷). در مطالعه دیگر، رضایتمندی دانشجویان دانشکده پرستاری و مامایی از وضعیت آموزشی بالینی در بیمارستان‌های آموزشی زاهدان توسط پورنامدار و همکاران (۱۳۹۴) مورد بررسی قرار گرفت و نتایج حاصله نشان داد که در حیطه‌ی برنامه‌های آموزشی $76/8$ درصد، در حیطه‌ی رضایت از عملکرد مربی $70/2$ درصد، در حیطه‌ی برخورد با دانشجو $33/9$ درصد، در حیطه‌ی محیط آموزشی $24/6$ درصد و در حیطه‌ی نظارت و ارزشیابی 43 درصد دانشجویان از وضعیت موجود، رضایت نداشتند. بین جنسیت دانشجویان و رضایت از وضعیت آموزش بالینی رابطه معنی‌داری مشاهده گردید ($p=0/006$).

نشان داد که مهم‌ترین عامل کیفیت آموزش از نقطه نظر دانشجویان به صفات و ویژگی‌های مدرسان مربوط می‌شود، آنها تأکید داشتند که بهره‌گیری از استراتژی‌های مختلف تدریس، درگیر ساختن دانشجویان در فرایند آموزش، دادن فرصت کافی برای طرح سوال و مشارکت در فعالیت‌های گروهی در بهبود کیفیت خدمات و رضایت دانشجو تأثیر دارند. تشریح کامل مطالب درسی و صبوری از صفات مهم یک مدرس محسوب می‌شود (لیو ۱۳۸۴). طبق مطالعه بارو و همکاران در زمینه‌ی کیفیت آموزشی در اتیوپی، مشارکت مدرسان در فرایند آموزشی، طرح درسی اثر بخش و ارزیابی مستمر در ارتقای کیفیت مؤثر بود (بارو ۲۰۰۶). پس از جمع بندی نظرات دانشجویان در خصوص بخش سوم پرسشنامه که یک سوال باز جهت ارتقای وضعیت آموزشی بود، موارد زیر توسط دانشجویان پیشنهاد گردید: استفاده از اساتید با تجربه‌تر و مسلط بر مطالب و به روز بودن مطالب درسی، ایجاد انگیزه بیشتر در دانشجو برای یادگیری مطالب، پیشرفت و افت تحصیلی دانشجویان در پایان هر ترم بررسی شود. جهت تعیین کیفیت آموزشی در سال ۱۳۹۷ نمره بین ۰ تا ۲۰ در نظر گرفته شد، که با توجه به نظرات دانشجویان شرکت‌کننده در پژوهش، میانگین $13/34 \pm 6/82$ برای کیفیت آموزشی گروه به دست آمد. در مطالعه انجام شده توسط سمبرینگ و همکاران (۲۰۱۷) در تجزیه و تحلیل رضایت دانشجویان در فرایند آموزش و یادگیری در دانشگاه سوماترا اوتارا اندونزی در پنج حیطه بررسی شد و نتایج حاصله نشان داد که کلیه متغیرها به طور معناداری با میزان رضایت دانشجویان ارتباط دارد. به عبارتی تخصص و تجربه اساتید، محیط یادگیری، امکانات فضای آموزش و کامل بودن کتاب‌های درسی عوامل تأثیرگذار بر فرایند یادگیری می‌باشد که با بهبود کیفیت خدمات می‌توان رضایت دانشجویان را ارتقا داد (سمبرینگ و همکاران ۲۰۱۷). در مطالعه دیگری که توسط مفتاق (۱۳۹۶) بر عوامل مرثر بر افت تحصیلی دانشجویان علوم پزشکی و پیام نور انجام گرفت، نتایج

نتایج مطالعه حاضر نشان داد که حیطة تدریس توسط اساتید در جلب رضایت دانشجویان در مقایسه با سایر حیطة ها در افزایش کیفیت آموزش مهم تر است. به کارگیری نظرات دانشجویان به عنوان مشتری و شرکای فعال دانشگاه می‌تواند به اصلاح فرایند خدمات آموزشی و برنامه های بهبود کیفیت کمک کند که در نتیجه آن کیفیت خدمات آموزشی افزایش می‌یابد. لذا برای اصلاح کیفیت آموزش علاوه بر اصلاح اجزای ساختاری از قبیل منابع و تجهیزات آموزشی، سرفصل ها و جزوات درسی و... مدیریت دانشگاه ها دیدگاه دانشجویان را در مراحل مختلف برنامه ریزی، طراحی، ارایه و ارزیابی خدمات مدنظر قرار دهند.

References

- Alipour, B., Mohammad Beigi, M., 1997, 20 Steps to Academic-Motivational Success (*How to Overcome Failures?*), Declaman Gran, Tehran Printing vol.1, pp.1- 152[persian].
- Al Ayed IH, Sheik SA.2008, Assessment of the educational environment at the College of Medicine of King Saud University, Riyadh. *East Mediterr Health J*, vol.14, No.4, pp.953 – 9.
- Bazargan A 2001. Internal evaluation to quality assurance in higher education: the case of medical education in Iran. *Journal of Medical Education*, vol. 1No.1, pp.23-27. [persian].
- Brown T, Williams B, Lynch M,2011, The AustralianDREEM: evaluating student perceptions of academic learning environments within eight health science courses. *Int J Med Educ*, vol.2 , pp.94-101.
- Jalili Z, Sahbaei-Rooy F.2015, An Evaluation of Educational Environment from the View of Students of Islamic Azad University Based on Dundee Ready Educational Environment

(P). اما بین رضایت آنان و رشته تحصیلی رابطه معنی-داری وجود نداشت (پورنامدار و همکاران ۱۳۹۴). در مطالعه انجام شده توسط بهدختی و همکاران (۲۰۱۷) ارزیابی رضایت دانشجویان توانبخشی با کیفیت آموزش بالینی در دانشگاه علوم پزشکی اهواز مورد بررسی قرار گرفت و نتایج حاصله نشان داد که رضایت کلی دانشجویان (از زمینه های مختلف توانبخشی) از آموزش بالینی بین ۵۰ تا ۶۳ درصد گزارش شد و بین رضایت دانشجویان از کیفیت آموزش بالینی و رشته تحصیلی تفاوت معنی داری وجود داشت ($P = ۰/۰۰۱$) به طور کلی برگزاری دوره های آموزش مداوم در جهت ارتقای سطح علمی مربیان، توانبخشی در محیط آموزشی بر اساس برنامه‌های راهبردی می‌تواند اثر بخش باشد (بهدختی و مرادی ۲۰۱۷). از نقاط قوت پژوهش حاضر می‌توان به این نکته اشاره کرد که در این مطالعه دانشجویان اغلب رشته ها و کلیه مقاطع تحصیلی دانشگاه حضور داشتند و دیدگاه آن ها با یکدیگر مقایسه شد. از محدودیت‌های پژوهش حاضر نیز می‌توان به عدم تناسب تعداد پاسخ دهندگان در نمونه با تعداد دانشجویان هر دانشکده اشاره کرد. حدود یک سوم دانشجویان حاضر در نمونه از دانشکده پیراپزشکی بودند که این امر به دلیل استقبال دانشجویان برای شرکت در مطالعه بوده و تعداد بسیار کم دانشجویان دانشکده پزشکی به دلیل عدم همکاری دانشجویان این دانشکده رخ داده است. از محدودیت های دیگر این مطالعه می‌توان به ریزش نمونه ها اشاره کرد.

نتیجه گیری

از آنجا که جو آموزشی بر رضایتمندی و موفقیت دانشجویان اثر می‌گذارد، از این رو تلاش برای دریافت بازخورد از دانشجویان درباره دیدگاهشان از محیط‌های آموزشی امری ضروری است. همچنین ارزشیابی محیط یادگیری در ارتقای کمی و کیفی آموزش از ارکان اساسی و مهم است که بر اساس آن می‌توان نقاط ضعف و قوت را شناسایی نموده و با تقویت جنبه‌های مثبت و اصلاح نارسایی‌ها، در تحول و اصلاح نظام آموزشی گام برداشت.

- on Their Rankings ,*Education Higher* vol. 7, No. 26,
- Saadi, A 2003, Internal evaluation of statistics department of Shahid Chamran University of Ahvaz. *master thesis. Ahvaz: Faculty of Statistics, Shahid Chamran University* [persian].
- Sembiring P , Sembiring S, Tarigan G, etal 2017, Analysis of Student Satisfaction in The Process of Teaching and Learning Using Importance Performance Analysis, *J of Physics: Conf. Series* 930 012039.
- Meftagh S 2017, Comparing Academic Satisfaction and the Factors Affecting Academic Deterioration in Students of Isfahan University of Medical Sciences and Payam-e-Noor University, *Iranian J of Medical Education*, vol, 17, pp.430-440. [persian].
- Soleimani Moghadam H, Drodi M H 2018, Student Satisfaction Survey on University Services and Facilities (Case Study: Hakim Sabzevari University), *Geography and Human Relations*, vol. 1.No.3, PP.571-588.
- Pournamdar Z, Salehiniya H, Shahrakipoor M, etal 2015, Nursing and midwifery students satisfaction with clinical education status in Zahedan teaching hospitals, *Research in medical Education*, vol.7.No.3, pp.45-51 [persian].
- Masoume Hosseini Beidokhti, Negin Moradi, 2017, Assessment of Satisfaction of Rehabilitation Students With Clinical Education Quality in Ahvaz University of Medical Sciences , *J of Modern Rehabilitation* , vol.11.No.4 , pp.251-257 [persian].
- Measure (DREEM) Model. *Strides Dev Med Educ* vol. 11.No.4, pp. 464-70.
- Kossioni A, Varela R, Ekonomu I, etal, 2012. Students' perceptions of the educational environment in a Greek Dental School, as measured by DREEM. *European J Dental Educ*, vol.16, No.1, pp.73-8.
- Leu E.2005, The Role of teachers, schools, and communities in quality education: A Review of the Literature Washington. DC: *Global Education Center*.
- Mohammadi A, Mohammadi J, 2013. Students' perception of the learning environment at Zanjan University of Medical Sciences. *J Med Educ Dev*, vol.6 No.11, pp.50-60. [persian].
- Mashayekhi, Farideh, Bazargan Abbas 2014, Strategic Planning in the Educational System: Reflection, Reconstruction of Structures, Recreation. First Edition. *Research and Planning Organization Tehran*: vol. 6, pp.264.
- Managheb SI, Rezaeian Jahromi F.2015, Evaluation of the clinical training environment based on DREEM Model from viewpoint of nursing students of Jahrom University of Medical sciences in the year 2011. *Educ Ethic Nurs* vol.3.No.4, pp. 41-7 [persian]
- Naderi N 2014, Comparison of Bandar Abbas Medical School's Educational Environment before and after the Implementing an Integrated Physiopathology Curriculum: Students' Viewpoints. *Iranian J of Med Educ* vol.13 No. 10, pp.851-9. [persian].
- Rahmanpour M, Yaghoubi S, Ahmadi S, etal 2014, Examining the Criteria for Accreditation and Measuring of Higher Education Institutions with an Emphasis

مجله‌ی توسعه‌ی آموزش جندی‌شاپور
فصلنامه‌ی مرکز مطالعات و توسعه‌ی آموزش علوم پزشکی
سال یازدهم، شماره ۳، پاییز ۹۹

بررسی دیدگاه دانشجویان نسبت به مشکلات کنونی در فرایند آموزش در دانشکده‌های دانشگاه علوم

پزشکی جندی‌شاپور اهواز در سال ۱۳۹۷

رضا ارجمند: عضو هیئت علمی، گروه انگل‌شناسی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز، ایران.
کاوه اسلامی: عضو هیئت علمی، گروه داروسازی بالینی، دانشکده داروسازی، دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز، ایران.

سودابه پورفداکاری*: عضو هیئت علمی، گروه مهندسی بهداشت محیط، مرکز تحقیقات بهداشت محیط سیستمی و انرژی، پژوهشکده علوم زیست پزشکی خلیج فارس، دانشگاه علوم پزشکی بوشهر، ایران.
ثریا مرادی: دانشجوی کارشناسی ارشد، گروه آمار و اپیدمیولوژی، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز، ایران.

حمید یزدانی نژاد: دانشجوی کارشناسی، گروه هوشبری، دانشکده پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز، ایران.

چکیده: آموزش در تحول و توسعه جامعه اهمیت روز افزونی دارد. رشد کمی آموزش عالی بدون توجه به کمبود منابع و حساسیت زیاد جامعه نسبت به این سیستم، لزوم توجه به اثر بخشی و کارایی نظام آموزش عالی را ضروری نموده است. هدف از این مطالعه سنجش رضایتمندی دانشجویان از خدمات آموزشی ارائه شده در دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز و بررسی رابطه‌ی آن با عملکرد تحصیلی بوده است. در این پژوهش ۱۴۰ دانشجوی با روش نمونه‌گیری دردسترس مورد مطالعه قرار گرفتند. ابزار گردآوری اطلاعات پرسش‌نامه بود که با استفاده از منابع علمی معتبر و مرتبط تهیه و در ۵ حیطه (مدرسين، اداره خدمات آموزشی، بخش رفاهی، دانشجویان و بخش مدیریتی) تنظیم گردید. نتایج به دست آمده نشان داد که نمره دیدگاه دانشجویان از محیط یادگیری متوسط و خوب بود. بیشترین نمره میانگین وانحراف معیار (۱۰/۲ ± ۳۵/۷) به حیطه مدرس در دانشکده پرستاری ومامایی و کمترین نمره میانگین وانحراف معیار (۱/۷ ± ۳/۵۹) به حیطه دانشجویان در دانشکده بهداشت مرتبط بود. به کارگیری نظرات دانشجویان به عنوان مشتری و شرکای فعال دانشگاه می‌تواند به اصلاح فرایند خدمات آموزشی و برنامه‌های بهبود کیفیت کمک کند که در نتیجه آن کیفیت خدمات آموزشی افزایش می‌یابد.

واژگان کلیدی: دانشجویان علوم پزشکی، کیفیت خدمات آموزشی، رضایت تحصیلی.

*نویسنده‌ی مسئول: عضو هیئت علمی، گروه مهندسی بهداشت محیط، مرکز تحقیقات بهداشت محیط سیستمی و انرژی، پژوهشکده علوم زیست پزشکی خلیج فارس، دانشگاه علوم پزشکی بوشهر، ایران.

Email: porfadakar@gmail.com